

Pranešimas spaudai

Liuksemburgas, 2021 m. liepos 5 d.

Europos mokesčių mokėtojai pernelyg dažnai turi mokėti vietoj teršėjų

Pagal principą „teršėjas moka“ reikalaujama, kad teršėjai apmokėtų savo taršos išlaidas. Tačiau, kaip šiandien pranešė Europos Audito Rūmai, Europos Sąjungoje taip yra ne visada. Nors šis principas iš esmės atsispindi ES aplinkos politikoje, jo aprėptis tebėra neišsami ir jis įvairiuose sektoriuose ir valstybėse narėse taikomas nevienodai. Todėl viešosios, ne teršėjų, lėšos kartais naudojamos valymo veiksams finansuoti, atkreipia dėmesį auditoriai.

Europos Sąjungoje beveik 3 milijonai vietovių gali būti užterštos, visų pirma dėl pramoninės veiklos ir atliekų tvarkymo bei šalinimo. Šeši iš dešimties paviršinio vandens telkinių, pavyzdžiui, upės ir ežerai, nėra geros cheminės ir ekologinės būklės. Oro tarša, dėl kurios kyla didelė rizika sveikatai ES, taip pat kenkia augmenijai ir ekosistemoms. ES piliečiai dėl to patiria didelių išlaidų. Pagal principą „teršėjas moka“ teršėjai laikomi atsakingais už taršą ir jų daromą žalą aplinkai. Susijusias išlaidas turi padengti teršėjai, o ne mokesčių mokėtojai.

„Kad ES žaliojo kurso užmojai būtų įgyvendinti efektyviai ir sąžiningai, teršėjai turi mokėti už savo daromą žalą aplinkai, – teigė už ataskaitą atsakingas Europos Audito Rūmų narys Viorelis Štefanus. – Tačiau iki šiol Europos mokesčių mokėtojai pernelyg dažnai būdavo priversti padengti išlaidas, kurias turėdavo apmokėti teršėjai.“

Principas „teršėjas moka“ yra vienas iš pagrindinių principų, kuriais grindžiami ES aplinkos teisės aktai ir politikos sritys, tačiau jis taikomas nevienodai ir skirtingu mastu, kaip nustatė auditoriai. Nors Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva taikoma labiausiai teršiantiems įrenginiams, dauguma valstybių narių vis dar nelaiko pramonės įmonių atsakingomis už leidžiamus išmetamuosius teršalus, kurie daro žalą aplinkai. Direktyvoje taip pat nereikalaujama, kad pramonės įmonės apmokėtų išlaidas, susijusias su likutinės taršos, kuri siekia šimtus milijardų eurų, poveikiu. Panašiai į ES atliekų teisės aktus yra įtrauktas principas „teršėjas moka“, pavyzdžiui, kaip „didesnė gamintojo atsakomybė“. Tačiau auditoriai pažymi, kad siekiant užpildyti finansavimo spragą, dažnai reikia didelių viešųjų investicijų.

Teršėjai taip pat neapmoka visų su vandens tarša susijusių išlaidų. ES namų ūkiai paprastai moka daugiausia, nors suvarato tik 10 % vandens. Principą „teršėjas moka“ vis dar sunku taikyti taršos iš pasklidusių šaltinių, ypač žemės ūkio, atveju.

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Labai dažnai vietovės buvo užterštos taip seniai, kad teršėjai nebeegzistuoja, jų nustatyti neįmanoma arba jie negali būti patraukti atsakomybėn. Ši „likutinė tarša“ yra viena iš priežasčių, dėl kurių ES turėjo finansuoti atkūrimo projektus, už kuriuos būtų turėję mokėti teršėjai. Dar blogiau tai, kad ES viešosios lėšos taip pat naudojamos pažeidžiant principą „teršėjas moka“, pavyzdžiui, kai valstybių narių institucijos neužtikrino aplinkos teisės aktų vykdymo ir kad mokėtų teršėjai.

Galiausiai auditoriai pabrėžia, kad tais atvejais, kai įmonės neturi pakankamo finansinio saugumo (pavyzdžiui, draudimo liudijimo, apimančio atsakomybę už žalą aplinkai), atsiranda rizika, kad aplinkos valymo išlaidas galiausiai apmokės mokesčių mokėtojai. Iki šiol tik septynios valstybės narės (Čekija, Airija, Ispanija, Italija, Lenkija, Portugalija ir Slovakija) reikalauja suteikti finansinę garantiją dėl kai kurių arba visų atsakomybės už žalą aplinkai sričių. Tačiau ES lygmeniu tokios garantijos nėra privalomos, o tai praktiškai reiškia, kad mokesčių mokėtojai yra priversti įsikišti ir apmokėti valymo išlaidas, kai žalą aplinkai padariusi įmonė tampa nemoki.

Bendroji informacija

Didelė ES biudžeto dalis skiriama ES kovos su klimato kaita ir su aplinka susijusiems tikslams pasiekti. 2014–2020 m. laikotarpiu maždaug 29 milijardai eurų pagal ES sanglaudos politiką ir programą LIFE buvo konkrečiai skirti aplinkos apsaugai.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2021 „ES aplinkos politikos srityse ir veiksmuose principas „teršėjas moka“ taikomas nenuosekliai“ pateikta Audito Rūmų interneto svetainėje (eca.europa.eu) 23 ES kalbomis. Šioje ataskaitoje nenagrinėjamas energetikos ir klimato sektorius, nes šios temos buvo aptartos keliose neseniai paskelbtose Audito Rūmų ataskaitose, pavyzdžiui, Specialiojoje ataskaitoje dėl [ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos](#) ir Specialiojoje ataskaitoje dėl [oro taršos](#). Prieš dvi savaites Audito Rūmai taip pat paskelbė ataskaitą dėl [klimato kaitos ir žemės ūkio](#) ES. Tačiau šiandien paskelbtoje ataskaitoje pirmą kartą konkrečiai nagrinėjamas principas „teršėjas moka“.

Audito Rūmai pristato savo specialiąsias ataskaitas Europos Parlamentui ir ES Tarybai bei kitoms suinteresuotosioms šalims, kaip antai nacionaliniams parlamentams, pramonės suinteresuotiesiems subjektams ir pilietinės visuomenės atstovams. Didžioji dauguma ataskaitose pateiktų rekomendacijų yra praktiškai įgyvendinamos.

Kontaktai spaudai

Audito Rūmų spaudos tarnyba, press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeais, vincent.bourgeais@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti, claudia.spiti@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 553 547